

Zaman ve mekânı değiştiren sergi

MİNE KAPLANGI

Yapı Kredi Kültür Sanat Merkezi'nde 29 Temmuz'a dek yer alan 'Eşikler' sergisi en son 2013 yılında Arter'de kişisel sergisini deneyimlediğimiz İngiliz sanatçı Mat Collishaw'un tek bir yerleştirmesinden oluşuyor. İlk olarak 2017 yılında Londra'da yer alan Somerset House'da sergilenen yerleştirme ve daha sonra hikâyesine sadık kalınarak önce Birmingham'da bulunan Birmingham Müzesi'ne, oradan da Wiltshire'da bulunan ve İngiliz bilim adamı William Henry Fox Talbot'un bir zamanlar yaşadığı evi de kapsayan Lacock Abbey Fox Talbot Müzesi'ne ve Bradford'da bulunan Ulusal Bilim ve Medya Müzesi'ne taşındı. Yerleştirme beşinci rotasında bu defa Yapı Kredi Kültür Sanat için yeniden tasarlandı. 'Eşikler' İngiliz bilim adamı ve araştırmacı William Henry Fox Talbot'un 1839 yılında Birmingham şehrindeki Kral Edward Okulu'nda ilk fotoğraf baskılarını paylaşmak için açtığı ve bilinen ilk kapsamlı fotoğraf sergisi olarak kabul edilen sergiye açılan bir kapı görevi görüyor.

Geçen sene kapılarını yeniden açan Yapı Kredi Kültür Sanat binasının en üst

İngiliz sanatçı Mat Collishaw, Yapı Kredi Kültür Sanat Merkezi'nde 'Eşikler' isimli sergisiyle ağırlanıyor. Sergide zaman ve mekân kavramı yeniden yaratılıyor. Yazının tamamını Milliyet Sanat temmuz sayısında okuyabilirsiniz

katındaki galeri bölümünde ziyaret edilebilen sergiyi ancak beş farklı kişi aynı anda deneyimleyebilir ve tüm bu deneyim süreci yaklaşık olarak 15 dakikayı da geçmiyor. 15 dakikalık bu oldukça mekânsal deneyimin bile tarihte, zamanda ve mekânlar arasında sıçramalar yaratacak güçlü bir etkiye sahip olduğunu eklemekte de fayda var.

Sıra bekleme süreci

Sergi alanına geldiğinizde sırada bekleme süreciniz bile serginin bir parçası

olarak planlandığı için öncelikle çantanızı, telefonunuzu kenarda bırakmanız isteniyor. Sanırım telefonunuz olmadan bir sergiye girdiğinizde üzerinizde kıyafetlerinizin olmasına rağmen ne kadar çıplak hissettiğinizi tahmin ederek, bu anı deneyimleme fırsatının ne kadar değerli olduğunu vurgulamak önemli. Özellikle de içinde bulunduğunuz mekân ve

zamandan şüphe duymanıza neden olacak bir yerleştirmeye adım atarken... Önünüzde bembeyaz bir oda görüyorsunuz, neredeyse bir akıl hastanesi odası ya da bir film çekimi için her yeri beyaza boyanmış zamansız ve tarihsiz bir mekân. Giriş kapısının tam yanında bulunan bilgisayar ekranında kapıda ziyaretçilere verilen VR gözlüklerinden aldığımızda da yolcuğumuz başlamış oluyor. Son zamanlarda özellikle sanat projelerinde ve eserlerinde kullanılmasına sıklıkla rastladığımız VR gözlüklerini bir çoğumuz deneyimledik. Dolayısıyla sırada 'bekleme' süreci aslında ne olacağı tahmin ettiğimiz ve beynimizi bu deneyime hazırladığımız bir sürece dönüştürüyor. Bir adım daha attığımızda sağımızdaki duvarda sizden uyanmanızı bekledikleri sergi kurallarını okuyorsunuz. Bu kurallar aslında belki de tek başımıza keşfetme imkânı bulamayacağınız ufak sihirbazlık tavsiyeleriyle dolu. Örneğin içeri girdiğinizde mekânda rahat yürümek

Tek seferde en çok beş kişinin gezilebildiği sergi, VR gözlüklerle izlenebiliyor.

çin ne yapmalısınız, gördüğünüz fotoğrafları nasıl inceleyebilirsiniz, nelere dikkat etmeniz lazım, gibi konularda birden fazla uyarı ve öneri listesini okuduktan sonra, sıra size geliyor.

Önce sırtınıza siyahı sırt çantası görünümü bir makine takıyorsunuz, bu makineye bağlı olan VR gözlükleri kafanıza tam oturduğunda artık alışageldik 'görme' biçiminizi yitiriyorsunuz. Mavi bir ekranın ardından biraz önce bembeyaz gördüğünüz odanın 19. YY.'dan gotik bir katedral görünümümlü devasa bir mekâna dönüşmesi saniyeleri buluyor. Daha sonra kulaklıkları da taktığınızda artık 1800'lü yılların İngiltere'sindesiniz. Ünlü mimar Charles Bay tarafından tasarlanmış ve Birmingham'da yer alan Kral Edward'ın Okulunda 'Numuneler Salonu'nda ilk defa sergilenmiş olan fotoğraf dencyerlerin, numunelerin ve fotoğrafların arasında yürüyorsunuz.

Yaşayan bir oda

Beyaz oda artık yaşayan bir odaya dönüşüyor, döneminin tüm özellikleri en ince detayına kadar mekân için tekrar yaratılmış. Odanın içinde gezinmeye başlarken VR gözlükleriyle deneyimlenen eserlerde en korkulan nokta olan hareket edememe, yürüyememe ortadan kalkıyor çünkü içinde bulunduğumuz odayla göz-

lüklerle "ziyaret" edebildiğiniz oda birebir olarak aynı. Bu yeni hareket biçimine alışmanız bir iki dakika sürüyor, daha sonra içinde bulunduğunuz mekânı incelemeye başlıyorsunuz.

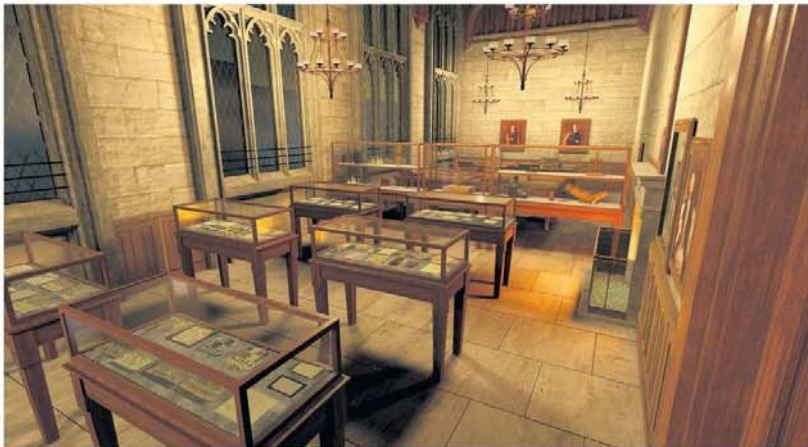
Sanatçının burada ziyaretçilerde yaratmış olduğu etki, aynı zamanda zaman içerisinde de süregelen ve bir devamlılığı olan Talbot'un ilk fotoğraf sergisine gelen ziyaretçilerin tepkilerini de yansıtıyor ya da düşündürüyor. 1830'lü yıllarda İngiltere'de kurulmuş olan Britanya Bilimsel İlerleme Derneği tarafından gerçekleştirilen etkinliklerde bilimsel buluşlar tartışmaya açılıyor, ortak mekânlarda sergileniyordu. 1839

İlk fotoğraf baskı sergisinden kareler.

yılında ise bu sefer ilk defa Talbot'un fotoğrafları ziyaretçilerle buluşacaktı. Arşiv görünümümlü ahşap ve üzeri camla kapatılmış sergileme masalarının içlerindeki fotoğraflar birbirlerinden oldukça farklılar; içlerinde dantel, Lacock Abbey manzaraları ve taş baskı kopyaları da bulunuyor.

'Eşikler' sadece görsel bir hikâye sunmuyor. Diğer duyuların da harekete geçtiği güçlü bir deneyim alanı yaratan bu yerleştirme 19. yüzyıldan günümüze kadar gelmiş olan teknolojik gelişmeler ve sanat arasındaki değişmez soruları yeniden sordurtuyor.

William Henry Fox Talbot'un 1839'daki ilk fotoğraf baskı sergisinin salon görünümü.